

PARİS BARIŞ KONFERANSINDA SİYONİSTLERİN TALEPLERİ ZIONIST TERRITORIAL DEMANDS AT THE PARIS PEACE CONFERENCE

Kadir KASALAK*
Can DEVECİ**

Öz

Siyonizm, Filistin’de Yahudi Ulusal Evi kurma idealini savunan görüştür. Siyonistler, 1897-1917 yılları arasında batılı büyük bir gücün desteğini almak için çabalamıştır. Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasından kısa bir süre sonra resmen İngiltere’nin desteğini alan Siyonistler, 1917 sonrasında ise Filistin’e yerleşme faaliyetlerini uluslararası bir nitelik kazandırmak için çalışmıştır. Dönemin galip devletleri veya büyük güçleri diyebileceğimiz devletler tarafından uluslararası barışın sağlanması için 18 Ocak 1919’da Paris Barış Konferansı toplanmıştır. Bu konferans, “yenidünya düzenini” kurma iddiasıyla Birinci Dünya Savaşı’nda yenilen devletlerin topraklarında yaşayan halklara sözde; kendilerini uzun vadede yönetme hakkı (self-determination) sunmuşlardır. Siyonistler de Filistin üzerindeki taleplerini dile getirmek üzere konferansa davet edilmiştir. Böylelikle Siyonistler Filistin’de yaşayan halk olmamalarına rağmen kendi taleplerini Paris Barış Konferansı Yüksek Konseyine anlatmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyonistler, Paris Barış Konferansı, Filistin, İngiltere.

Abstract

Zionism is the view that advocates the thought of building a Jewish National Home in Palestine. From 1897 to 1917, the Zionists struggled to get a great support from the westerners. After the developments in the beginning of the First World War, it was supported by Great Britain. After 1917, the Zionists worked to bring Palestine settlement activities internationally. The Paris Peace Conference was convened in 1919 to ensure international peace by the great powers. This conference offered the opportunity to choose the great power to govern the peoples living in the territories of the states defeated in the First World War. The Zionists were also invited to the conference to express their wishes on Palestine. The Zionists thus described their wishes to the Supreme Council of the Paris Peace Conference, although they were not the people living in Palestine.

Keywords: Zionists, Paris Peace Conference, Palestine, United Kingdom.

1. Giriş

Birinci Dünya Savaşı’nda meydana gelen ekonomik çöküntü, sosyal karışıklık, siyasal çalkantılar ve milyonlarca ifade edilen insan kayıpları, Avrupalı Devletleri savaşları önlemek için çözümler üretmeye sevk etmiştir. Bu çözümlerin başında Paris Barış Konferansı’nın toplanması gelmektedir. Bu sayede Avrupalı devletlerin kendi aralarındaki problemlerin çözüme kavuşturulması ve dünya çapında barış tesis edilmesi amaçlanmaktaydı. 18 Ocak 1919’da Paris yakınlarındaki Versailles Sarayı’nda başlayan Paris Barış Konferansı, büyük savaşları önlemek isteyen ülkelerin ilk girişimlerindendi. Uluslararası barışın tesisi için yeni bir dünya düzeni kurma fikrini 8 Ocak 1918’de ABD kongresinde yaptığı konuşmada belirttiği On Dört ilke ile ABD Başkanı Woodrow Wilson dile getirmiştir.¹ Fakat Wilson’un kurmak istediği yenedünya düzeninin savaş ertesinde karşılaştığı en önemli problem, mağlup devletlerin topraklarının ve sömürgelerinin ne olacağı ve bu toprakları kimin yöneteceğiydi. Woodrow Wilson, müttefikleri olan devletlerin yenilen devletlerin topraklarını istemekten vazgeçmelerini istemekteydi. Ona göre uluslararası sistemin barış üretebilmesi için klasik sömürgeci, yayılmacı anlayışın değişmesi zorunluydu. Fakat 19. yüzyıldan itibaren Avrupa’da gelişen sanayi için ham madde, pazar arayışı ve insan gücünün edinilmesi gerekiyordu. Bu nedenle Birinci Dünya Savaşı’nın galipleri İngiltere ve Fransa, Almanya’nın gücünün sınırlandırılmasını ve kolonilerine savaş ganimeti olarak el koyulmasını istemekteydi. Bu sayede İngiltere ve

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, kadirkasalak@sdu.edu.tr

** Arş. Gör. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, cdeveci@erciyes.edu.tr

¹ Savaş sonrasında Almanya 39 milyar dolar maddi zarara uğradı ve 1.600.000 vatandaşını yitirdi. Savaş İngiltere ve sömürgelerinde 38 milyar dolar maddi hasara ve 900.000 civarında insan kaybına yol açtı. Savaş sonucu Rusya’da maddi zarar 18 milyar dolar ve insan kaybı 1.600.000, Fransa’da maddi zarar 26 milyar dolar ve insan kaybı 1.385.000, Avusturya-Macaristan İmparatorluğunda 21 milyar dolar maddi zarar ve 800.000 insan kaybı, İtalya’da 13 milyar dolar maddi zarar ve 364.000 insan kaybı meydana gelmiştir. Savaş Amerika Birleşik Devletleri’nde de önemli bir zarara yol açmış ve savaş sonucu ABD 22 milyar dolar maddi zarar görmüş ve 50.300 insanını kaybetmiştir. Toplamda ise I. Dünya Savaşında hayatlarını kaybeden insanların sayısı 7,5- 8 milyon civarında olmuştur. Vedat Gürbüz (2002). *Bir İdeal bir Amerikan Başkanı ve Onun Başarısızlığı Başkan Wilson ve Milletler Cemiyeti*, Ankara: TİTE Atatürk Yolu Dergisi, Sayı: 29-30.

Fransa büyük bir ekonomik kazanç elde edeceklerdi. Ayrıca İngiltere ve Fransa açısından Osmanlı Devleti'nin yönettiği topraklar ham madde, pazar ve insan gücü döngüsünün tam ortasındaydı. İngiltere ve Fransa, halklarının refahı için gerekli olan bu ham madde merkezine sahip olmalıydı. Bu nedenlerle iki devletin başını çektiği galip güçler Birinci Dünya Savaşı'ndan kendi paylarına düştüğüne inandıkları savaş ganimetlerini Woodrow Wilson'dan istemekteydi. Fransa, Suriye, Lübnan, Togo Land, Kamerun ve Fas'ı, İtalya ise Somali'yi kolonilerine katmak istemekteydi. Japonya, Çin, Güney Afrika, Avustralya ve Yeni Zelanda ise önceden Alman yönetiminde bulunan toprakların kendilerine verilmesini talep etti. İngiltere; Alman kolonilerinden Doğu Afrika'yı alarak Kuzey ve Güney Afrika'yı birbirine bağlamak ve Osmanlı Devleti'nin yönettiği Filistin, Musul, Kerkük, Bağdat ve Basra hattını elinden kaçırmamak için stratejiler geliştirmekteydi (Best, 2012: 96; Adelson, 1995: 168). Batılı devletlere göre sömürcülere dayanan imparatorluk sistemi doğal bir düzendi.

Amerika Başkanı Woodrow Wilson müttefiklerinin bu istekleri dile getirdiğinde, yani 8 Ocak 1918'de, savaş sonrası uluslararası sistem hakkındaki görüşünü belirten konuşmasında "on dört ilkeyi" ilan etmiştir. İlkeler arasında en dikkat çekici nokta, Birinci Dünya Savaşı sırasında müttefikler arasında imzalanan gizli anlaşmaların iptal edilmesi, savaş sonrası koloni isteklerinin gözden geçirilmesi ve hatta bunlardan vazgeçilmesiydi. Wilson, uluslararası saldırganlığın; açık diplomasi, silahların azaltılması, serbest ticaret ve ülkeler arasında ekonomik duvarların kaldırılmasıyla sonlanacağını açıklamıştır. On Dört ilkenin 12. ve 14. maddeleri ise savaş ganimeti isteyen Batılı devletlerin emperyalist politikalarıyla çelişmekteydi. On dört ilkenin 12. maddesi, "Osmanlı Devleti'nde Türklerin çoğunluk sağladıkları bölgelerin bağımsızlığının sağlanması, Türk egemenliği altında bulunan diğer uluslara özerk bir gelişme için tam ve engelsiz fırsatın sağlanması, Çanakkale ve İstanbul boğazlarının uluslararası garanti altında tüm devletlerin ticaret gemilerine açılması" şeklindeydi. Osmanlı Devleti'nde yaşayan diğer uluslara özerk bir gelişim önerilmesi Ortadoğu topraklarıyla doğrudan ilgiliydi. Ortadoğu'da halkların özerk olma ihtimali İngiltere ve Fransa'nın çıkarlarıyla çelişmekteydi. Galip devletlerin çıkarlarıyla yenedünya düzeninin çelişen noktalarının giderilmesi amacıyla 32 devletin katılımı ile başlayan Paris Barış Konferansı ilk toplantısını 18 Ocak 1919'da yapmıştır. Konferans'ta İngiltere'yi Başbakan Lloyd George, Fransa'yı Başbakan Georges Clemenceau, İtalya'yı Başbakan Vittorio Emanuele Orlando, ABD'yi Başkan Woodrow Wilson temsil etmiştir. Paris Barış Konferansı ilk toplantısında çalışmaları organize etmek üzere İngiltere, Fransa, ABD, İtalya ve Japon hükümet temsilcilerinden müteşekkil Yüksek Konsey kurulmuştur. (Kissinger, 2016: 215) Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen devletler ise konferansa davet edilmemiştir. Yüksek Konsey ilk toplantısında, Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen devletlerden geriye kalan halkların, yeni bir devlet kurmak için yardım istedikleri Batılı ülkeyi seçmelerine izin verilmesi gerektiği kararı alınmıştır. Bu sayede halkların kendi kendileri yönetme ilkesinin yolunun açılacağı düşünülmüştür (Smith, 2013: 30). Böylece daha önceden Almanya ve Osmanlı Devleti'nin yönetiminde olan halkların temsilcileri Paris Barış Konferansı'na gelerek sunumlarını yapmış ve kendilerini yönetmesini istedikleri büyük güçleri konferanstan sorumlu Yüksek Konseye açıklamıştır.

Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı öncesinde yönettiği önemli toprakların başında Filistin gelmekteydi. Paris Barış Konferansı toplandığı esnada Filistin'de İngiltere askeri yönetimi vardı. İngiliz General Allenby 14 Kasım 1917 Yafa'yı, 9 Aralık 1917'de Kudüs'ü ve 30 Eylül 1918'de Şam'ı işgal ederek Filistin ve Suriye'de İngiliz askeri yönetimini başlatmıştır. Ayrıca İngiltere 2 Kasım 1917'de yayınladığı Balfour Deklarasyonu'yla Filistin'i Dünya Siyonist Organizasyonu'na vaat etmiştir. Ayrıca İngiltere ve Fransa arasında Filistin ve Suriye üzerinde bir rekabet vardı. 1919 itibarıyla Filistin'de İngiltere ve Fransa rekabeti hat safhaya ulaşırken Siyonistler ile Araplar arasındaki gerilim de artmaktaydı. İngiltere, Filistin'de bir Gordion düğümünü andıran bu süreci kendi çıkarları etrafında çözümleyebilmek için Ortadoğu'da yaşayan tüm Araplar adına Şerif Faysal'ı ve Siyonistleri Filistin konusundaki taleplerini dile getirmeleri için Paris'e davet etmiştir. İngiltere, bölge halkının kendisini tercih ettiğini uluslararası bir toplantıda kabul ettirip müttefiki ABD'nin ilkelerine ters düşmeden klasik sömürgeci anlayışını sürdürecekti. Aynı zamanda Fransa'nın bölge genelinde hak iddia etmesinin de önüne geçecekti. Çünkü İngiltere, Ortadoğu'da kendisiyle rekabet edecek bir büyük güç istememekteydi (Arslantaş, 2008: 75). Bu bağlamda çalışma Filistinli olmamalarına rağmen davet edilen Dünya Siyonist Organizasyonunun taleplerini kendi yayınladıkları resmi belge üzerinden açıklayacaktır. Öncelikle şu hususu vurgulamalıyız ki; bu davet ile Siyonistler ilk defa bir uluslararası bir toplantıda Filistin'le ilgili isteklerini dile getirmiş ve tutanaklara geçmesini sağlamışlardır.

2. Filistin konusunda Siyonist Organizasyonun Bildirisi

Dünya Siyonist Organizasyonu Başkanı Chaim Weizmann, Paris Barış Konferansı'nda Siyonistleri temsil etmek üzere bir komisyon kurmuştur. Bu komisyon 8 Ocak 1919'da Paris'e gelmiştir. Komisyon, farklı ülkelerde yer alan Siyonistleri temsil edecek şekilde kurulmuştur. Polonyalı Nahum Sokolow Doğu Avrupa,

Menahim Uşişkin Rusya ve Andre Spire ve Sylvain Levy Fransa Siyonistleri adına konferansta sunum yapmışlardır. Bu komisyonun yanı sıra Chaim Weizmann kendisinin de içerisinde bulunduğu ve İngiltere kabinesinde görevli İngiliz Yahudi'si Sir Herbert Samuel'in başkanlığında, Sir Alfred Mond, Nahum Sokolow'dan oluşan bir çalışma komisyonu daha kurmuştur. Bu çalışma komisyonu Siyonistlerin Paris Barış Konferansı'ndaki sunumlarından önce taleplerini içeren "Filistin konusunda Siyonist Organizasyonun Bildirisi" isimli belgeyi kaleme almıştır (FO 608/99/5 Document No: 16).

Bildiriyi hazırlayan grubun içerisinde İngiltere kabinesinde görevli Sir Herbert Samuel ve Sir Alfred Mond'un yer alması İngiltere'nin bildirin yazım sürecinde yer aldığı göstergesidir. Sir Herbert Samuel'in başkanlığındaki çalışma komisyonu 1 Ocak- 2 Şubat 1919 arasında gerçekleşen bir dizi toplantı sonucunda adı geçen belgeyi hazırlamıştır (Reinharz, 2001: p.297). Filistin konusunda Siyonist Organizasyonun Bildirisi isimli belge, Dünya Siyonist Organizasyonu'nun Filistin'le ilgili taleplerini içermektedir. Bildiriyi, Dünya Siyonist Organizasyonu ve Filistin'deki Yahudiler adına Chaim Weizmann, Nahum Sokolow, Amerika Birleşik Devletleri Siyonistleri adına Julian W. Mack, Stephen S. Wise, Harry Friedenwald, Jacob De Haas, Mary Fels, Louis Robison, Bernard Flexner Rusya Siyonistleri adına Israel Rosoff son olarak da Lord Walter Rothschild imzalamıştır (FO 608/99/5 Document No: 16; Miller, 1924: 28). Belgede Fransalı Siyonistler adına hiçbir imza bulunmaması Paris Barış Konferansı'ndaki sunumları öncesinde Siyonistler arasında görüş ayrılığının göstergesidir. Siyonist Komisyon tarafından hazırlanan bu belge Yüksek Konsey üyelerine 3 Şubat 1919'da gönderilmiştir. Siyonistler sunumlarından 20 gün önce belgeyi göndererek Yüksek Konseyi etkilemek istemiştir.

Filistin konusunda Siyonist Organizasyonun Bildirisi; Yahudilerin Filistin'de tarihi bağları, Ulusal Evlerini Filistin'de yeniden kurma hakları, Filistin'in sınırları, Filistin için İngiltere mandası talebi, Filistin'in kolonileştirilmesi ve Filistin'de Yahudi kurumu oluşturulması başlıklarını içermektedir (FO 608/99/5 Document No: 16; Miller, 1924: 28). Siyonist Komisyon, bildirmede, Filistin'in hangi yönetim sınırlarını kapsadığının genel hatlarıyla belirlenmesini istemiştir. Buna göre Siyonist Komisyon; Filistin'in sınırlarının; Batı da Akdeniz, Güney de Akabe Körfezi, Güney Batı'da Mısır hükümetiyle kabul edilecek sınırlar, Kuzeydeki Hermon dağı nehirlerini, kuzeydoğuda Suriye ve Ürdün nehrinin doğusundan, Hicaz demiryoluna yakın yerleri kapsamasını önermiştir. Siyonist Komisyon'a göre Filistin'in sınırlarını Paris Barış Konferansı'nın kuracağı ve Yahudilerin de temsilcileriyle katılacağı özel bir komisyon belirlemeliydi (FO 608/99/5 Document No: 16). Bu sayede Siyonistler, Filistin için istedikleri sınırları uluslararası bir toplantıda kabul ettireceklerdi. Bu ise Filistinli Arapların Siyonistlere itiraz etmesini engelleyecekti.

Siyonist bildirmede, Filistin'in sınırları belirlendikten sonra bölgeyi yönetmek üzere İngiltere'nin görevlendirilmesi talep edilmiştir. Siyonistler, İngiltere'nin Filistin'de yönetici güç seçilmesini Siyonizm ile yakın ilişkisine dayandırmışlar ve tarihi süreçte yaşanan birçok olayda İngiltere'nin Yahudilere sahip çıktığını kanıt olarak göstermişlerdir. Siyonistlere göre; İngiliz konsololar 19. yüzyılda yaşanan Şam olaylarından itibaren Yahudilerin ölmemeleri için gerekli bütün çabayı göstermiş, İngiliz Kraliyet Ailesi her zaman resmi belgeler ve mektuplarla Yahudileri Ortadoğu'da korumuştur (Cohen, 2014: 65).

Tarihi kayıtlarda İngiliz Kraliyet Ailesi'nin Yahudilere verdiği desteklerle ilgili birçok örnek vardır. Örneğin, İngiliz kraliyetine yakın olan Sir Moses Montefiore Yahudilere yardım için 1857-1860 arasında Filistin ve Kudüs'te politik amacı olmayan birçok girişimde bulunmuştur. Montefiore'nin bu girişimlerinin başında, Kudüs'ün dış mahallesinde 1857-1860 arasında Mişkenot Şaanim* Mahallesini inşa ettirmesi gelmektedir (Montefiore, 2016: 355).² İngiltere'nin Yahudilere verdiği diğer bir destek ise, 1881'de ise İngiliz vatandaşı Laurence Oliphant'ın Filistin'in kolonileştirilmesi projesine destek vermesidir. Bu proje çerçevesinde Laurence Oliphant, İngiltere'de yaşayan zengin Yahudileri Filistin'e göç edenlere destek vermeye ikna etmiştir. Laurence'in 1883-1905 arasında attığı önemli adımlardan birisi Filistin'e yeni gelen yerleşimcilerin planlarını ve ihtiyaçlarını Baron Edmond De Rothschild'e tanıtmasıydı. Rothschild ailesini Filistin'e yatırım için ikna eden Oliphant'dır. Aile 1883-1890 arasında tarım kolonilerine ve yeni açılacaklara 1,6 milyon sterlin maddi bağışta bulunmuştur (Aaronsohn, 1993: 147).³

İngiltere, sadece Filistin'in kolonileştirilmesine yardım etmemiş ve çeşitli tarihlerde Siyonistlere toprak teklifinde de bulunmuştur. Örneğin, İngiltere, Theodore Herzl'in yurt taleplerine, 1901'de Sina yarımadasında bulunan El-Ariş'i ve 1903'de Doğu Afrika'yı teklif ederek katkı sunmuştur. İngiltere'nin

² * "Mişkenot Şaanim" İbranice bir kelime olup Türkçe karşılığı "Huzurlu Evler'dir." mahallenin etrafı duvarlarla çevrili ve büyük bir kapısı vardır. Mahallede iki sinagog, bir ekmek fırını, bir sarnıç ve bir Mikve vardır. Bu mahalle günümüzde varlığını devam ettirmektedir. 1881'den önce sekiz mahalle daha inşa edilmiştir bkz: Catherine Nicault (2001). *Kudüs 1850-1948*, İstanbul: İletişim Yayınları.

³ Siyon Severler Derneği üyelerinin yardımları 87.000 sterlindir. Edmond De Rothschild ise yaşamı boyunca tek başına 5.600.000 sterlin yardımda bulunmuştur bkz: Simon Schama (2016). *İki Rothschild İsrail Dealeti'nin Kuruluşu*, çev. Belkis Çorakçı Dişbudak, İstanbul: Alfa.

Siyonistlere verdiği son yurt vaadi ise Filistin'de Yahudi Ulusal Evi'nin kurulmasını içeren 2 Kasım 1917'de yayınlanan Balfour Deklarasyonu ile olmuştur. Böylece İngiltere, Siyonistlere verdiği desteği uluslararası kamuoyuna ilan etmiştir (CAB\ 24\4\14, Cabinet Meeting No: 245; Stein, 1961: 75).⁴ Bu gibi örnekler nedeniyle Siyonistler, iyi ilişkilerden kaynaklı tarihi geçmişe dayanarak İngiltere'nin Filistin'in yönetimini alması halinde Yahudilerin sorun yaşamayacağını bildiriye yazmıştır.

Siyonistler bildiriye, Paris Barış Konferansı'na katılan tarafların Yahudilerin Filistin üzerindeki tarihi haklarını tanımalarını ve Filistin topraklarının Yahudilerin manevi vatanları olduğunu kabul etmelerini istemiştir. Siyonistlere göre, Yahudilerin, şiddet ve zorla Filistin topraklarından sürülerek çağlar boyu uzak bırakılmalarına rağmen geri dönme umudu asla sona ermemiştir. Bu nedenle dünyanın çeşitli bölgelerinde devletleri olmadan yaşamaktaydılar. Bildiriye göre, on sekiz yüzyıldır Filistin'e geri dönme umudunu besleyen Yahudiler, bir dönüm noktasındaydı. Yüksek Konsey'in izin vermesi halinde Filistin, Yahudi medeniyeti merkezi haline dönüşebilirdi. Fakat Filistin, tüm dünya Yahudilerine yetecek kadar toprağa sahip değildi. Bu nedenle öncelikle doğu Avrupa'da ve Rusya'da zor şartlar altında yaşayan Yahudilerin Filistin'e gitmelerine izin verilmesi yeterliydi (FO 608/99/5 Document No: 16). Siyonistler bildiriye bin sekiz yüz(1800) yıldır Filistin'e geri dönmek istediklerini yazarak kendilerinin yerli halk olduklarını kanıtlamak istemiştir. Çünkü Paris Barış Konferansı'nda sunum yapmasına izin verilen halklar herhangi bir bölgede yıllardır yaşayan insanlardı.

Siyonistler; Paris Barış Konferansı'na katılan ülkelerden, Filistin'e göç edemeyen Yahudilere yaşadıkları ülkelerde diğer ülke vatandaşları gibi eşit haklara ve insani yaşam standardına sahip olmalarını garanti etmesini istemiştir. Bildiriye göre, Filistin'in, Yahudi Ulusal Evi olmasıyla dünya Yahudileri çaresizlik yerine, gelecek için umut besleyeceklerdi. Aynı zamanda milyonlarca Yahudi kendilerine böyle bir izin verilmesiyle yaşadıkları ülkelerin mevcut durumlarını daha ileriye taşımak için dört elle çalışacaktı. Avrupalı devletlerin yardımıyla Yahudiler için bir yurdun varlığı garanti altına alınmadıkça Yahudiler sürekli felaketlerle karşı karşıya kalacaklardı. Böyle bir durum batılı ülkelerdeki Yahudilere yansıtacak ve batılı ülkeler toplumsal sorunlara maruz kalacaktı (FO 608/99/5 Document No: 16).

Bildiriye göre, Filistin toprakları kurtarılmayı bekliyordu. Şu iki politika hayata geçirilebilirse Filistin'in gelişimi sağlanabilirdi. İlki, Avrupa aydınlanmasına sahip istikrarlı bir hükümetin kurulmasıydı. İkincisi var olan Filistin nüfusundan daha fazla enerjiye ve zekâyâ sahip, ülkenin gelişimine kendini adan ve finansal kaynağı olan Yahudi nüfusunun ülkeye göç ettirilmesi idi (FO 608/99/5 Document No: 16). Bildiriye ifade edilen bu satırlar Batılı idealleri savunan Siyonistlerin düşünceleri olduğu için barbar ülkelere medeniyet götürme faaliyetlerinden haz duyan büyük güçlere hoş gelmekteydi. Siyonistlerin bildiriye söylemleri Yahudi ve Batılı idealleri ortak bir paydada buluşturma amacı taşımaktaydı. Böylelikle Siyonistler Filistin'de batılı bir yurt kuracaklarını beyan etmekteydi.

Siyonist Komisyon bildiriye, manda gücünün bölgeyi nasıl yönetmesi gerektiği konusunda da önerilerde bulunmuştur. Bildiriye göre; ülkenin anayasasının yapılması Milletler Cemiyeti adına kurulan Filistin hükümetinin ilk icraatı olmalı, Yahudiler, devlet memuru seçilebilmeli ve yasama, yürütme organlarında kanunlara uygun şekilde yer almalıydı. Ayrıca ne hukuk ne de örf ve âdete dayanarak Yahudilerin yürütme organlarında yetkili olabilmelerinin önü kapatılmamalıydı. Bildirinin yönetim önerileri kısmına göre; manda gücü Filistin'de var olan toplulukların özerkleşmesi için kurumsal anlamda onları güçlendirirken, aralarında işbirliği yapmalarına olanak sağlamalı ve manda gücü Filistin genelinde eğitimin geliştirilmesi amacıyla ırk ayrımı gözetmeden kamu fonundan kaynak aktarmalıydı (FO 608/99/5 Document No: 16). Görüldüğü üzere Siyonistler Filistin'in yönetiminde her noktada yer almak istemektedirler.

Bildiriye aktarılan bir diğer önemli konu ise Filistin'de İbranca'nın resmi diller arasına girmesinin talep edilmesidir. Buna göre İbranca, bütün resmi belgelerde, pulların, paraların üzerinde ve en önemlisi hükümetin açıklamalarında yer almalıydı. Yahudilerin kutsal günleri Filistin'de bulunan diğer gruplar tarafından kabul edilmeliydi (FO 608/99/5 Document No: 16; Lange, 1987: 56).⁵ Bildiriye dil ve din başlıklarının ifade edilmesi Siyonistlerin endişelerini yansıtmaktaydı. Çünkü Yahudilerin farklı ülkelerden göç etmeleri farklı diller ve kültürlerle sahip olmaları Dünya Siyonist Organizasyonu'nu endişelendirmekteydi. Farklı düşünce yapılarına ve kültüre sahip toplulukların bir ülkü etrafında birleştirilmesi kısa vadede kolay değildi. Bunu aşabilmek amacıyla ortak değerlerin ön planda olması

⁴ Balfour Deklarasyonu metni için bkz. (FO\371\3083 Document NO: 88)

⁵ Şabat, Yahudi takvimine göre haftanın yedinci gününe yani Cumartesi'ye denk gelmekte ve Yahudiler tarafından haftanın en kutsal günü kabul edilmektedir. Yahudilikte kutsal günlerin önemi, bayramlar ve dualar için bkz. Salime Leyla Gürkan (2012). *Yahudilik*, İstanbul: İSAM Yayınları.

zorunluluktaki. Yahudilerin ortak değerler etrafında birleştirilmesiyle Filistin'de Yahudi ulus inşa sürecinin ilk aşaması tamamlanacaktır.

Siyonistlerin bildiride önem verdiği bir başka nokta ise Filistin topraklarının ne olacağı meselesiydi. Bildirgeye göre; Filistin manda yönetimi kurulduktan sonra Yahudi bir temsilcinin olduğu bir toprak komisyonu belirlenmeli ve bazı önlemler alınmalıydı. Toprağın, kamu alanları, tarım alanları ve yerleşimler dâhil üç alanda kullanımı için haritası çıkarılmalıydı. Toprak satışının öne açılması ve devlet arazisi olan toprakların tahsisi kolaylaştırılmalıydı. Ayrıca Siyonistler, toprakların savaş öncesi pazar fiyatlarından satılmasını ve fiyatlarının belirlenmesini istemişlerdir. Toprakların mülkiyetinin kimlere ait olduğu da ayrı bir sorundu. Bu nedenle toprağın yönetilebilmesi için sahipleri belirlenerek kayıtları tutulmalı ve sahiplerinden vergiler alınmalıydı. Fakat vergilerin tahsil edilememesinde temel sorun Filistin topraklarının kadastro çalışmalarının bulunmamasıydı (FO 608/99/5 Document No: 16). Siyonistlerin toprak konusunu ayrıntılı bir şekilde savunmasının temel nedeni göçlerle Filistin'e gelen Yahudilerin yerleştirilmesi ve ekonomik açıdan toprağın kullanılmasıydı. Siyonistlerin, Paris Barış Konferansı'nın ilk günlerinde bu isteği dile getirmeleri, Filistin topraklarını ele geçirme niyetlerinin en bariz göstergesidir.

Siyonistler 3 Şubat 1919 bildirisinde Filistin'de kendilerini temsil edecek Yahudi Konseyi hakkında da bilgi vermiştir. Dünya Siyonist Organizasyonu'nda Yahudilerin sorunlarıyla ilgilenen Yahudi Komitesi olmasına rağmen Şubat 1919 itibarıyla Filistin ile ilgili konuları takip eden özel bir konsey kurulmamıştı. Filistin'e Yahudi göçlerini, yerleşimini, para, toprak konularını yönlendiren bir kuruma ihtiyaç vardı. Çünkü Filistin'de Yahudi hükümeti gibi çalışarak her şeyi kontrol eden bir konsey kurmak her konuyu kolaylaştıracaktı. Paris Barış Konferansı'na katılan Siyonist komisyon; 1920 Ocak ayının ilk günlerinde Kudüs'te kongre düzenleme kararı aldıklarını, Filistin için Yahudi Konseyi'nin kurulacağını ve konseyin nasıl bir görev yapacağına dair içeriği 1919 bildirgesinde paylaşmıştır. Buna göre Yahudi Konseyi'nin kuruluş anayasasının Paris Barış Konferansı'nda alınacak kararlarla uyumlu olacağını ifade etmişlerdir. Yahudi Konseyi, Filistin'i yönetecek güce Yahudilerin karşılaştığı sorun ve talepleriyle ilgili danışmanlık ve işbirliği yapacak ve göçler, yerleşimler, eğitim, kamu çalışmaları, özel teşebbüsler ve ülkeye yatırım için kredi olanaklarının geliştirilmesi ve ülkenin doğal kaynaklarının değerlendirilmesi noktasında destek verecekti. Bu nedenle Yahudi Konseyi'ne, Filistin için belirlenecek büyük güç tarafından yukarıda ifade edilen konuların organize edilmesi için görev verilmeliydi (FO 608/99/5 Document No: 16). Siyonistler bildirgelerinde doğrudan yazmamalarına rağmen bir hükümet gibi çalışan Yahudi Konseyini istemiştir.

Yüksek Konsey üyelerine sunulan bildirinin özünde Siyonistler, Filistin üzerindeki tarihi haklarının tanınarak bir ulusal vatan oluşturmalarına yardım edilmesini istemekteydiler. En önemli nokta ise Siyonistlerin, kendilerine yardım edebilecek yegâne gücün İngiltere olduğunu zikretmeleriydi. Siyonistler, bu taleplerini resmi bir bildirge ile yayınladıktan sonra Paris Barış Konferansı Yüksek Konseyi önünde sunumlarını yapmıştı.

3. Siyonistlerin Sunumları

Chaim Weizmann, Nahum Sokolow, Menahim Uşişkin, Andre Spire ve Sylvain Levy'den oluşan Siyonist heyet, 27 Şubat 1919'da Yüksek Konsey'in önünde Filistin hakkında taleplerini dile getirmiştir. Siyonistleri dinleyen Yüksek Konsey; Fransa Dış İşleri Bakanı Stephen Pichon, M. Tardieu İtalya Dış İşleri Bakanı Baron Sonnino, Marquis Salvago Raggi, Japon Dış İşleri Bakanı Baron Makino, M. Matsui ABD Dış İşleri Bakanı Robert Lansing ve İngiltere Dış İşleri Bakanı Arthur Balfour ve yardımcısı Lord Milner'den meydana gelmekteydi (Litvinoff, 1983: 221; Temperley, 1924: 145). Weizmann'ın, daha önceden görüştüğü Avrupalı diplomatların Yüksek Konsey'de yer alması Siyonistler açısından sunumlarının kolay geçeceğine dair bir işaret olarak algılanmıştır. Fakat Siyonistlerin sunumları sırasında söz sırası Fransız temsilcilere geldiğinde ciddi tartışmalar yaşanmıştır.

Fransa Dış İşleri Bakanı Stephen Pichon Siyonist heyete "hoş geldiniz" dedikten sonra ilk sözü Nahum Sokolow'a vermiştir. Sokolow, sunumunu daha somut hale getirmek amacıyla Filistin hakkında önerilerini içeren 3 Şubat 1919 Siyonist bildirgesini hatırlatarak Yahudilerin iki bin yıllık tarihine vurgu yapmış ve Filistin üzerindeki tarihi haklarının tanınmasını istemiştir. Sokolow, Yahudiler adına İngiltere mandasını Filistin için talep etmiştir. Ona göre, Yahudi ulusu on sekiz yüzyıldır beklediği kutsal zamana sonunda ulaşmıştır. Sokolow, eski çağlarda İsrail toprakları olan Filistin'de, Yahudilerin insanlığa büyük etkileri olan medeniyet kurduklarını ve Yahudilerin şu an toprağa ve ulusal güce sahip olmadığını vurgulamıştır (Frus, 1943: 161-163; Sokolow, 1969: 214).

Sokolow'a göre, Batı Avrupa ve ABD'deki Yahudiler yaşam standartlarından memnundu. Fakat bu ülkelerdeki Yahudiler, vatan ihtiyacı olan doğu Avrupalı Yahudilerle karşılaştırıldığında sayısal olarak azınlıkta kalmaktaydı. Bunun temel nedeni 1882'den itibaren Yahudiler Doğu Avrupa ve Rusya'da

pogromlara maruz kalmalarıdır. Nitekim 1882-1914 arasında iki buçuk milyon Yahudi, Avrupa, ABD ve diğer ülkelere göç etmiştir. Sokolow sunumunda dikkatleri göç eden Yahudilere çekmiştir. Ona göre; İngiltere, İtalya, Fransa ya da ABD’de vatandaşlık hakkına sahip olunması Yahudi ideallerinin gerçekleştirilmesinde yetersiz kalmaktaydı. Bu nedenle Doğu Avrupa’da acı çeken Yahudiler kendilerinin sahip olduğu bir vatanda yaşamalıydı (Sokolow, 1969: 215; Öke, 2002: 21-22).⁶

Sokolow’dan sonra Dünya Siyonist Organizasyonu başkanı Chaim Weizmann konuşmuştur. Margaret Macmillan, 1914’ten itibaren Chaim Weizmann’ın Filistin’i Yahudilere kazandırmakta rolü olabilecek 2000 kişiyle görüşme yaptığını aktarmaktadır. Bu tespitten yola çıkarak Weizmann’ın aktif bir rol üstlendiğini söyleyebiliriz. Nitekim bu görüşmelerinin neticesini Paris Barış Konferansı’ndaki sunumunda almıştır. Chaim Weizmann’ın, Paris Barış Konferansı sunumundan önce görüştüğü kişiler arasında, İngiltere Dış İşleri Bakanı Arthur Balfour, İngiltere Başbakanı Lloyd George, Lloyd George’nin danışmanlarından Ormsby-Gore, İngiltere Sömürgeler Bakanı Lord Milner ve 14 Ocak 1919’da görüştüğü ABD başkanı Woodrow Wilson vardı (Macmillan, 2004: 630). Weizmann’ın bu kadar önemli kişiyle görüşmesi ve isteklerini belirtmesi sunumu öncesinde onun elini güçlendirmiştir. Çünkü sunum günü karşısında oturan kişiler yıllardır Filistin konusundaki görüşlerini aktardığı devlet adamlarıydı.

Chaim Weizmann, Birinci Dünya Savaşı’nı tecrübe eden diğer uluslarla karşılaştırıldığında Yahudilerin daha fazla güçsüzleştiğini, savaş öncesinde Rusya’da 6 milyon Yahudi’nin maruz kaldığı pogromların 1919 itibarıyla devam ettiğine dikkati çekmiştir. Weizmann’a göre; bu pogromlar sonucunda Avrupa ve ABD’ye Yahudi göçünün artacağını bunu önlemenin yegâne yolunun Yahudilere bir ulusal ev verilmesi olduğunu vurgulamıştır. Ona göre, eğer Avrupa milyonlarca Yahudi’nin ülkelerine göç etmesini istemiyorsa, bir Yahudi evi kurulmasına yardım etmeliydi (Litvinoff, 1983: 22; Sachar, 1989: 117).

Weizmann, Filistin için kurulacak Yahudi Konseyi’nin, Filistin’e Yahudi göçlerinin düzenlenmesi ve insanların belirli bir toprağa yerleştirilmesini organize edeceği sözünü vermiştir. Weizmann, ilginç bir hesaplamayla Filistin’in, kilometre başına 10-15 kişi düşen 600.000-700.000 arası az bir nüfusa sahip olduğunu söylemiştir. Bu gözlemini daha iyi açıklamak için Filistin’i, Lübnan’ın kilometre başına düşen 160 kişilik nüfus yoğunluğu ile karşılaştırmıştır. Weizmann’a göre Filistin’de, “Yaşayan insanların” yasal çıkarlarını gasp etmeden en az 4-5 milyon Yahudi’nin yerleşeceği kadar yer vardı. Siyonistler, büyük güçler tarafından desteklenmesi halinde Filistin’in “boş arazilerine” Doğu Avrupa, Ukrayna ve Polonya’da yaşayan Yahudileri yerleştirmeyi talep etmekteydi (Frus, 1943: 166-168). Weizmann konuşmasında dile getirdiği nüfus sayısını hangi verilere dayandığını aktarmamıştır. Filistinli Araplardan “yaşayan insanlar” ve Filistin topraklarından “boş araziler” şeklinde söz etmiştir. Bu şekilde tanımlamalar yaparak Yüksek Konseyi yönlendirmek istemiştir.

Ussishkin, üç milyon güney Rusya Yahudi’sinin temsilcisi olarak konuşmasını kısa tutarak Weizmann ve Sokolow’un sunumlarına katıldığını söylemiştir. Ussishkin’in sunumunu uluslararası bir toplantıda İbranca yapması Siyonist komisyonu memnun etmiştir (Macmillan, 2004: 402, 410). Fransa’dan Siyonist komisyona katılan Andre Spire, Fransa’da Yahudiler arasında çoğunluk olmayan Siyonistler adına konuştuğunu belirtmiştir. Spire, Siyonist komisyonun diğer üyeleri tarafından ileri sürülen taleplerin tamamını desteklemiştir. Fakat Spire’in, Fransa’da yaşayan Siyonistlerin Yahudiler arasında azınlık nüfus olduğuna dair ifadesi Weizmann’ın, tüm dünya Yahudileri adına konuşuyoruz savını tartışmaya açmıştır. Ardından konuşan Fransız tarihçi Sylvain Levi’nin “Siyonist değilim, Yahudi’yim ve köken olarak Fransız’ım” ifadesi Siyonist komisyonun kendi arasında fikir birliği olmadığını göstermiştir (Litvinoff, 1983: 225; Reinharz, 2001: 298).

Levi, kendisinden önceki konuşmacıların Doğu ve Batı Avrupa’da yaşayan Yahudilerin çektiği sıkıntılara değindiğini, milyonlarca Yahudi’nin ana vatana sahip olmadığını, Filistin’in atalarının ülkesi ve yeryüzü cenneti olduğunu ifade etmiştir. Siyonistlerin, Filistin’de yeni bir şey başlatmadığını, 1878’den itibaren çeşitli kurumların, kişilerin Yahudi kolonileri kurduğunu ve bu kolonilerin Fransız devriminin fikirleri çerçevesinde faaliyetine devam ettiğini ifade etmiştir. Levi’nin ifade ettiği kolonileri başlatan Baron Rothschild ve Siyon Severler, evrensel Yahudi birliği gibi kurumlardır. Bunların destekleriyle Kudüs, Yafa, Hayfa gibi şehirlerde 1919 itibarıyla iki yüz elliden fazla tarım kolonisi Yahudilere hizmet etmekteydi. Levi’ye göre; Siyonizm bütün bu mirasın üzerinde çalışmalar yapmıştır (Frus, 1943: 166; Sachar, 1989: 117). Yani ona göre Siyonistlerin Filistin’de fazla bir katkısı yoktur.

⁶ 1882-1914 arasında yaklaşık 2.500.000 Yahudi’nin Rusya ve doğu Avrupa’yı terk ettiği tahmin edilmektedir. Göçler İngiltere, ABD, güney Afrika, kuzey ve güney Amerika’ya gerçekleştirilmiştir. Charles Smith (2013). *Palestine and the Arab-Israeli Conflict a History with Document*, Boston: Bedford/St. Martins.

Weizmann ve diğer sunum yapan Siyonistler görevlerini Doğu Avrupa'dan Filistin'e Yahudi göçlerini organize etmek olarak ifade etmiştir. Levi, Filistin'e göç konusunda Siyonistlerin programının uygulamadaki zorluklarına da değinmiştir. Levi'ye göre, Filistin'e göçle ilgili ilk zorluk Doğu Avrupa'dan göç ettirilecek milyonlarca Yahudi'nin yerleşeceği Filistin toprakları arasındaki orantsızlıktı. İkincisi iklim değişikliği ve kötü yönetimin neden olacağı sorunlardı. Üçüncüsü Filistin'de yaşayan 600.000-700,000 kadar Arap nüfusunun varlığıydı (Litvinoff,1983: 226-227). Burada dikkatleri çeken husus Siyonistler arasında sadece Levi'nin Arapların Filistin'de yaşadığına vurgu yapmasıdır. Diğerleri Araplar yerine "Filistin'de yaşayanlar" ifadesini kullanmıştır. Levi'ye göre; Avrupa ve Doğu Avrupa'dan göç ettirilecek Yahudiler alıştikları yaşam standardını Filistin'de yakalayamazdı. Çünkü Araplar için yeterli görünen yaşam şartları Avrupa'da belli bir hayat standardı yakalayan Yahudileri zorlayacaktı. Levi'nin dikkat çektiği diğer nokta geldikleri ülkelerde hırpalanan, zulme uğrayan Yahudilerin bu zihni arka planla Filistin'e yerleşmeleri idi. Bu psikolojik arka planla gelen Yahudiler ile Araplar arasında toplumsal sorunlar ve hatta çatışmalar baş gösterebilirdi (Frus, 1943: 166-169; Reinharz, 2001: 298).

Polonya, Kafkasya, Balkanlar, Fas, İspanya gibi farklı coğrafyalardan gelen Yahudilerin nasıl ve ne kadar zaman içerisinde tek bir ulusa dönüştürüleceği diğer bir sorundu. Levi, Siyonistlerin Filistin'i yönetmek için önerdiği Yahudi Konseyi'nin bu işlevi yerine getiremeyeceğini söyledi. Yaşadığı bir ülkede eşit vatandaş olmak için mücadele eden bir insanın diğer yeni bir ülkede vatandaşlık hakları için mücadeleye girişmesinin teşvik edilmesi tehlikeli bir örnekti. Levi, Fransız Yahudi'si olarak çifte vatandaşlığa sıcak bakmamaktaydı. Onun ifadesiyle, bir Avrupa devletinde eşit vatandaş olan ve üst kademelerde ülkesi için görev alan Yahudilere "görevini bırak ve yeni kurulan ülkeneye yerleş" mi denilecekti. Aslında Levi, Yahudilerin Avrupa'da statü kaybı yaşamasından çekinmekteydi. Levi, Filistin'in tamamına hâkim olmayı hedefleyen Yahudi Konseyi yerine; göçleri organize eden, siyasi işlevi olmayan ve Filistin'deki ilişkileri düzenleyen bir Yahudi Komitesi kurulmasını önermiştir. Levi, Filistin'de manda yönetimini hangi ülke alırsa alsın Fransa'nın başta eğitim çalışmaları olmak üzere tüm faaliyetlerine izin verilmesini de istedi (Litvinoff, 1983: 225; Frus, 1943: 168).

Levi'nin sunumu diğer konuşmacıların özellikle Weizmann'ın argümanları ile tezattı. Levi, İngiltere mandası istediklerine dair bir açıklama yapmamış aksine Fransa'yı desteklemiştir. Diğer sunumlarda Filistin'in boş bir arazi olduğu savı varken Levi Araplara dikkat çekmiştir. Levi, Yahudi Konseyi'nin oluşturularak siyasi bir özerklik kazanmasına karşı çıkarak diğer sunumculardan ayrılmıştır. Yüksek Konsey, sunumlardaki farklılıkları gidermek amacıyla Weizmann'a sorular yönelmiştir. ABD komisyonunda yer alan ve Başkan Wilson'un sekreteri Robert Lansing, Weizmann'a "Yahudi Ulusal Vatani özerk bir Yahudi hükümeti mi?" sorusunu yönelterek Weizmann'a kendisini savunma fırsatını sağlamıştır (Reinharz, 2001: 298; Litvinoff, 1983: 235). Weizmann'ın kendisini savunmasına fırsat verilmesinin temel nedeni Yüksek Konsey içerisinde daha önceden sıkça görüştüğü arkadaşlarının varlığıydı. Weizmann'ın daha önceden kurmuş olduğu lobi faaliyeti ona bu savunma fırsatını sundu. Weizmann'ın, Levi'ye cevap vermesi Yüksek Konseyin zihninde Siyonistlerin taleplerini netleştirerek tahkim etmiştir.

Weizmann, Siyonist Organizasyon'un özerk bir Yahudi hükümeti istemediğini sadece Filistin yönetimi altında Yahudi kurumlarını inşa etmeyi amaçladığı yanıtını vermiştir. Bunun gerçekleşmesi için de her yıl 70-80.000 Yahudi'nin Filistin'e göç etmesi zorunluydu. Dünya Siyonist Organizasyonu'nun İbranca öğretmek için Yahudi okulları açmasına izin verilmeliydi. Weizmann'a göre, ortak dil öğretimi sayesinde adım adım uluslaşma süreci tamamlanacak, Fransa ve İngiltere ulusları gibi bir Yahudi ulusu ortaya çıkacaktı. Yahudi çoğunluğu teşekkül ettiğinde Siyonist Organizasyon Yahudi Hükümetini kurabilirdi. Weizmann, devletleşme sürecini ülkenin gelişimine ve Yahudi göçleriyle büyüyen nüfusa bağlamıştır. Weizmann'ın, Filistin üzerindeki planlarını göstermesi bakımından dikkatleri çeken açıklama ise İngiltere ne kadar İngilizlerince, Fransa ne kadar Fransızlarınca Filistin'de o kadar Yahudi ulusunundur söylemiydi (Macmillan, 2004: 409; Frus, 1943: 169). Siyonizm'e destek veren ülkeler dahi bu açıklamadan endişelenmiştir. Çünkü Filistin'de yaşayan Arapların tepkilerinden çekinmekteydiler. Nitekim Weizmann, 1920'de bu açıklamasının ihtiva ettiği anlamı değiştirmek zorunda kalmıştır.

Weizman, Yüksek Konseyin Levi'nin açıklamalarından dolayı kafa karışıklığı yaşamasının önüne geçmek amacıyla onun iddialarına da cevap vermiştir. Levi'nin çifte vatandaşlığın tehlikeli sonuçları olacağı yönündeki beyanını eleştirmiştir. Weizmann'a göre, Filistin'de karşılaşılan problemlerin çözümü için teklif edilen Yahudi Konseyi'nin politik bir görevi olmayacağına göre çifte vatandaşlık konusunda endişelenmeye gerek yoktu. Yahudi Konseyi, Filistin dışındaki Yahudilerden para toplama, göçleri organize etme ve Yahudi amaçları için çalışacaktı. Bu şekilde çalışan birçok kurum Osmanlı Devleti zamanından beri Filistin'de faaliyet göstermekteydi. Weizmann, Levi'nin, Filistin'in yoğun bir Yahudi nüfusu için yetersiz iddiasını da cevaplamıştır. Siyonist Organizasyon Filistin'e yıllık maksimum 70.000-80.000 arasında göçü organize

edebilirdi. Weizmann, Siyonistlerin Filistin'e daha fazla kişinin yerleşebilmesi için ülkeni ekonomik altyapısını geliştirmeyi amaçladığını ifade etmiştir. Bu noktada Weizmann, bir ülkenin gelişim sürecine örnek olarak Fransız yönetiminde bulunan Tunus'u göstermiştir (Frus, 1943: 169-171). 1882'de Tunus 45.000 zeytin ağacına sahipken 1914'te bu rakam 8 milyona çıkmıştır. Weizmann'a göre; iklim, toprak şartları ve Yahudi fonları göz önüne alındığında Filistin'de daha fazla sayıya ulaşılacaktı. Weizmann, bu gelişimi gerçekleştirmenin zorluğunun farkında olduklarını ama Avrupa Yahudilerinin yüzde 96'sını meydana getiren Doğu Avrupa Yahudilerinin karşılaştığı sıkıntıların yanında bu problemin daha kolay çözülebileceğini söylemiştir. Weizmann, Doğu Avrupalılar için yüzde 96 oranını vererek Levi'nin temsil ettiği Yahudi oranını Yüksek Konsey'e göstermeyi amaçlamıştır. Bu sayede Weizmann, Levi'nin genel bir görüşü savunmadığını toplam Yahudi nüfusu içerisinde yüzde 4'ü bulan ve Fransa'yı savunan Yahudilerin çıkarını gözettiğini kanıtlamıştır (Reinharz, 2001: 299).

Weizmann'ın bu ifadelerini farklı değerlendirildiğinde Yahudilerin yüzde 96'sının Filistin'de İngiltere yönetimi istediği anlaşılmaktaydı. Paris Barış Konferansı'nda yaşanan bu görüş ayrılığı Filistin bölgesine kimin hakim olacağıyla ilgili İngiltere ve Fransa arasında yaşanan tartışmaların bir izdüşümüdür. Her iki büyük güç Paris Barış Konferansı'na katılan halkların kendisini yönetici güç olarak talep etmesi için çaba harcamıştır. Bu sayede ABD başkanı Wilson'a bölge halkının kendilerini istediklerini gösterecekler ve ileride o bölgeleri yöneteceklerdi.

4. SONUÇ

Siyonistlerin taleplerini dile getirmesi sonrasında Filistin konusu Paris Barış Konferansı'nda bir daha görüşülmemiştir. Çünkü Paris Barış Konferansı Almanya ile yapılacak anlaşmaya odaklanmıştır. Bu nedenle Filistin ve hangi bölgede kimin mandater olması gerektiği meselesi ikinci planda kalmıştır. İngiltere ve Fransa'nın Paris Barış Konferansı'nın ilk toplantısında ABD başkanı Wilson'a, halkların kendilerini yönetecek güçleri dile getirme politikasını kabul ettirmeleri "yenidünya düzeni"nde klasik sömürgeci anlayışın devam edeceğini kanıtlaması bakımından önemlidir. Böylelikle herhangi bir toprağa sahip olarak zenginleşme süreci farklı bir boyut kazanmıştır.

İngiltere ve Fransa yönetmek istedikleri topraklarda yaşayan halkların onları talep etmeleri için çalışmıştır. İngiltere, 1917'de işgal ettiği Filistin topraklarına Fransa'nın hâkim olmasını engellemek için Siyonistlerin kendisini talep etmesini sağlamıştır. Ayrıca İngiltere işini tesadüfe bırakmayarak Siyonistlerin hazırladıkları bildirgenin yazım aşamasında İngiliz kabinesinde görev yapan iki kişiyi bu sürece dâhil etmiştir. Siyonistlerin, 3 Şubat 1919 bildirgesinde Filistin yönetimi için İngiltere'yi mandater devlet olarak talep etmeleri ve bunu yazılı bir resmi belgeyle uluslararası bir toplantıda beyan etmeleri bir ilktir. Siyonistlerin tercihlerini belirtmeleri ABD Başkanı Wilson'un "bölgede bulunan halkların talepleri dikkate alınmalıdır" ilkesiyle uyumuş ve İngiltere, Filistin'i idare etme noktasında önemli bir merhale kat ederek, Fransa'nın Filistin'e erişmesini engellemiştir.

Siyonistler ise Filistin üzerindeki iddialarını ilk kez uluslararası bir toplantıda kabul ettirmiştir. Böylelikle Siyonistlerin Filistin'de yaşayan yerli halk olduğu kabul edilmiştir. Burada dikkat çekilmesi gereken husus ise Paris Barış Konferansı'nda Filistinli Arapların temsil edilmemesidir. Filistinli Arapların fikrinin alınmaması yüzyıllar içerisinde kendiliğinden oluşan kültürel, siyasal dengenin göz ardı edilmesini beraberinde getirmiş ve ilerleyen yıllarda birçok sorununun doğmasına neden olmuştur. Ayrıca Paris Barış Konferansı'nda yaşanan bu durum Siyonistler ile Filistinli Araplar arasında güç dengesizliğini beraberinde getirmiştir. Bir tarafta tüm batılı ülkeler tarafından konferans sayesinde resmen tanınan Dünya Siyonist Organizasyonu, diğer tarafta uluslararası arenada temsil edilmeyen Filistinli Araplar vardır. Sonuçta, Siyonist temsilcilerin aralarında görüş farklılıkları olsa bile; Paris Barış Konferansında en karlı çıkanlar Siyonistler olmuştur.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

CAB\ 24\4\14, Cabinet Meeting No: 245, the Zionist Movement.

CAB\ 24\24\71, Edwin Montagu, The Anti-Semitism of the Present Government, 23 August 1917.

FO\371\3083 DOCUMENT NO: 88, Declaration of sympathy authorised by The War Cabinet, 31 October 1917.

FO 608/99/5 Document No: 16, Foreign Office minutes, with added notes on proposals to be presented by Zionist Organisation, 3 February 1919.

Foreign Relations of the United States, the Paris Peace Conference 1919, Washington, Usa Government Printing Office, 1943, Vol. 1.

Foreign Relations of the United States, the Paris Peace Conference 1919, Washington, Usa Government Printing Office, 1943, Vol. 2.

Foreign Relations of the United States, the Paris Peace Conference 1919, Washington, Usa Government Printing Office, 1943, Vol. 3

Kitaplar Makaleler

AARONSOHN, Ran (1993). "Baron Rothschild and İnitil Stage Of Jewish Settlement in Palestine 1882-1890 A Different Type of Colonization?", *Journal Of Historical Geography*, Vol. 19, c.2.

- ADELSON, Roger (1995). *London and The Invention Of Middle east Money Power and War 1902-1922*, London: Yale University Press.
- ARSLANTAŞ, Nuh (2008). *İslam Toplumunda Yahudiler*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- BEST, Antony (2012). 20. Yüzyılın Uluslararası Tarihi, çev. Taciser Ulaş Belge, Ankara: Siyasal Kitapevi.
- BUTLER, Rohan (1958). *Documents on British Foreign Policy 1919-1939*, London: Majesty's Stationery Office.
- COHEN, Michael J (2014). *Britain's Moment in Palestine Retrospect and Perspectives 1917-48*, London: Routledge.
- DE LANGE, Nicholas (1987). *Yahudi Dünyası*, çev. Sevil Atauz-Akın Atauz, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ETTİNGER, Shmuel - BARTAL (1996). "İsrail The First Aliyah: İdeological Roots and Practical Accomplishment", Ed. Jehuda Reinharz and Anita Shapira, *Essential Papers on Zionism*, London: Cassel.
- GÜRBÜZ, Vedat (2002). "Bir İdeal bir Amerikan Başkanı ve Onun Başarısızlığı Başkan Wilson ve Milletler Cemiyeti", *TİTE Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 29-30.
- GÜRKAN, Salime Leyla (2012). *Yahudilik*, İstanbul: İSAM Yayınları.
- KASALAK, Kadir (2012). Paris Barış Konferansında Ermeniler ve Kürtler, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, Cilt: VIII, Sayı:1.
- KİSSİNGER, Henry (1998). *Diplomasi*, çev. İbrahim H. Kurt, Ankara: İş Bankası Yayınları.
- LAQUEUR, Walter (1997), *A History of Zionism*, Fine Communications.
- LITVINOFF, Barnett (1983), *The Letter and Papers of Chaim Weizmann*, Jerusalem: Transaction Books Rutgers University Israel Universities Press.
- MACMILLAN, Margaret (2004). *1919 Paris Barış Konferansı ve Dünyayı Değiştiren Altı Ayın Hikayesi*, çev. Belkıs Dışbudak, Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- MILLER, David Hunter (1924). *My Diary at the Conference of Paris*, Newyork. Vol.1,2,3,4,5.
- MILLER, David Hunter (1928). *The Drafting of The Covenant*, Newyork: G.P. Putnams Sons.
- MONTEFİORE, Simon Sebag (2016). *Kudüs Bir Şehrin Biyografisi*, çev. Cem Demirkan, İstanbul: Pegasus Yayınları.
- MONROE, Elizabeth (1981). *Britain's moment in the Middle East 1914-1971*, London: Chatto & Windus.
- NİCAULT, Catherine (2001). *Kudüs 1850-1948*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- ÖKE, Mim Kemal (2002). *Siyonizm'den Uygarıklar Çatışmasına Filistin Sorunu*, İstanbul: Ufuk Kitapları.
- REINHARZ, Yehuda (2001). *Chaim Weizmann the Making of a Statesman*, London: Brandies University Press.
- SACHAR, Howard M (1989). *A History Of Israel*, Newyork: Alfred A. Knoff.
- SCHAMA, Simon (2016). *İki Rothschild İsrail Devleti'nin Kuruluşu*, çev. Belkıs Çorakçı Dışbudak, İstanbul: Alfa.
- SMİTH, Charles (2013). *Palestine and the Arab-Israeli Conflict a History with Document*, Boston: Bedford/St. Martins.
- STEİN, Leonard (1961). *The Balfour Declaration*, London: Vallentine Mitchell.
- http://avalon.law.yale.edu/20th_century/wilson14.asp, Erişim Tarihi, 01.11.2017